

**STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH
CENTRUM NUKAT
BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ W WARSZAWIE**

**FORMAT MARC 21
REKORDU BIBLIOGRAFICZNEGO
DLA KSIĄŻKI**

Wyd. III zmienione i poprawione,
opracował zespół pod redakcją
Kamili Grzędzińskiej

Warszawa, 2012

Komitet Redakcyjny serii wydawniczej

<< FORMATY, KARTOTEKI >>

Maria Burchard (przewodnicząca), Maria Lenartowicz, Mirosława Lont,
Janusz Nowicki (sekretarz), Andrzej Padziński, Krystyna Sanetra,
Jadwiga Woźniak-Kasperek, Ewa Zalewska-Mańk

Książka wydana staraniem Centrum NUKAT Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie

Podstawą do opracowania niniejszego tekstu były wydane w 1997 r. i 2000 r.

książki w opracowaniu Marii Lenartowicz i Anny Paluszkiewicz

„Format USMARC rekordu bibliograficznego dla książki”

Projekt graficzny okładki
Tomasz KASPERCZYK

Redaktor prowadzący
Kamila GRZĘDZIŃSKA

Redakcja techniczna i korekta
Kamila GRZĘDZIŃSKA

KP 877

© Copyright by Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

ISBN 978-83-61464-74-7

CIP - Biblioteka Narodowa

Format MARC 21 rekordu bibliograficznego dla
książki / oprac. zespół pod red. Kamili
Grzędzińskiej ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy
Polskich, Centrum NUKAT Biblioteki Uniwersyteckiej
w Warszawie. - Wyd. 3. zm. i popr. - Warszawa :
Wydawnictwo SBP, 2012. - (Formaty, Kartoteki ; 20)

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7 tel. 22 827 52 96, www.sbp.pl; wydawnictwo@sbp.pl, biuro@sbp.pl

Warszawa 2012. Wyd 3. Ark. druk. 15,25

Druk i oprawa: TOTEM s.c.

ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław, tel. 52 35 400 40

totem@totem.com.pl

K1/1357/2012. OK pod grzeń: oprac. 001

Spis treści

Etykieta rekordu i pola danych kontrolnych

- 001 Numer kontrolny rekordu (NP)
- 005 Data ostatniej modyfikacji rekordu (NP)
- 008 Dane kontrolne (NP)
- 020 Międzynarodowy znormalizowany numer książki – ISBN (P)
- 040 Instytucja sporządzająca opis (NP)
- 041 Język dokumentu (P)
- 044 Kod kraju miejsca wydania (NP)

100–130 Hasła główne

- 100 Hasło główne – nazwa osobowa (NP)
- 110 Hasło główne – nazwa ciała zbiorowego (NP)
- 111 Hasło główne – nazwa imprezy (NP)
- 130 Hasło główne – tytuł ujednolicony (NP)

240–260 Strefa tytułu i oznaczenia odpowiedzialności, strefa wydania, strefa adresu wydawniczego, odmiany tytułu

- 240 Tytuł ujednolicony (NP)
- 245 Strefa tytułu i oznaczenia odpowiedzialności (NP)
- 246 Wariant tytułu (P)
- 250 Strefa wydania (NP)
- 260 Strefa adresu wydawniczego (NP)

300 Strefa opisu fizycznego (NP)

490 Strefa serii i książki wielotomowej

- 490 Strefa serii i książki wielotomowej (P) – forma nie do wyszukiwania

5XX Strefa uwag

- 500 Uwaga ogólna (P)
- 501 Uwaga dotycząca prac współwydanych (P)
- 502 Uwaga dotycząca dysertacji (P)
- 504 Uwaga dotycząca bibliografii załącznikowej (P)
- 505 Uwaga dotycząca zawartości książki (P)
- 506 Uwaga dotycząca ograniczeń w rozpowszechnianiu (P)

- 510 Uwaga dotycząca cytaty bibliograficznej (P)
- 520 Adnotacja wyjaśniająca lub analiza wskazująca (P)
- 521 Uwaga dotycząca przeznaczenia czytelniczego (P)
- 530 Uwaga dotycząca innej postaci fizycznej dokumentu (P)
- 534 Uwaga dotycząca podstawy reprodukcji (P)
- 536 Uwaga dotycząca finansowania książki (P)
- 538 Uwaga dotycząca wymagań systemowych (P)
- 546 Uwaga dotycząca języka (P)
- 586 Uwaga dotycząca nagrody (P)
- 590 Uwaga dotycząca normy (P)
- 600–655 Hasła przedmiotowe i hasła w funkcji tematu formalnego
 - 600 Hasło przedmiotowe – nazwa osobowa (P)
 - 610 Hasło przedmiotowe – nazwa ciała zbiorowego (P)
 - 611 Hasło przedmiotowe – nazwa imprezy (P)
 - 630 Hasło przedmiotowe – tytuł (P)
 - 650 Hasło przedmiotowe – nazwa pospolita (P)
 - 651 Hasło przedmiotowe – nazwa geograficzna (P)
 - 655 Hasło w funkcji tematu formalnego (P)
- 700–740 Hasła dodatkowe
 - 700 Hasło dodatkowe – nazwa osobowa (P)
 - 710 Hasło dodatkowe – nazwa ciała zbiorowego (P)
 - 711 Hasło dodatkowe – nazwa imprezy (P)
 - 730 Hasło dodatkowe – tytuł ujednolicony (P)
 - 740 Hasło dodatkowe – tytuł (P)
- 800–830 Hasła dodatkowe opisu książki wielotomowej i serii
 - 800 Hasło dodatkowe opisu książki wielotomowej – nazwa osobowa (P)
 - 810 Hasło dodatkowe opisu książki wielotomowej – nazwa ciała zbiorowego (P)
 - 811 Hasło dodatkowe opisu książki wielotomowej – nazwa imprezy (P)
 - 830 Hasło dodatkowe serii i opisu książki wielotomowej – tytuł ujednolicony/tytuł (P)
- 856 Lokalizacja i sposób dostępu do dokumentu elektronicznego (P)
- Aneks 1. Przykłady
- Aneks 2. MARC 21 – wykaz pól, wskaźników i podpól stosowanych w katalogu centralnym NUKAT
- Aneks 3. Wykaz norm dotyczących transliteracji alfabetów niełacińskich

Przedmowa do wyd. III

Niniejsza publikacja jest trzecim, poprawionym i zmienionym wydaniem instrukcji „Format USMARC rekordu bibliograficznego dla książki” opracowanego przez Marię Lenartowicz i Annę Paluszkiewicz (1997, 2000). Nowe opracowanie obok zmiany w tytule i zaktualizowanej treści niesie też ze sobą zmianę formy wydawniczej. Przyjęta forma wydawnictwa skoroszytowego, wymiennokartkowego pozwoli na sprawniejszą aktualizację instrukcji. Kolejne iteracje będą zawierały najnowsze zapisy struktury formatu MARC 21 wraz z zasadami katalogowania i będą zastępowały starsze wersje.

Za pracę nad aktualizacją instrukcji i formułowaniem zasad stosowania formatu MARC 21 w opisie bibliograficznym książki należą się podziękowania zespołowi Centrum NUKAT, a w szczególności Magdalenie Rowińskiej, oraz pracownikom Oddziału Opracowania Zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie – Pani Ewie Bagińskiej i Pani Jadwidze Lizurek, które chętnie dzieliły się swoją wiedzą i doświadczeniem.

Wstęp

Format rekordu bibliograficznego MARC 21 opracowano dla dokumentów bibliograficznych różnych typów. Niniejsza instrukcja zawiera zasady stosowania formatu MARC 21 przy katalogowaniu książek wydawanych od 1801 roku i jest przeznaczona dla polskich bibliotek współpracujących z katalogiem centralnym NUKAT. Opis bibliograficzny przewidziany w instrukcji jest zgodny z postanowieniami polskiej normy PN-N-01152-1:1982 Opis bibliograficzny – książki oraz Przepisami katalogowania książek. Cz. 1, Opis bibliograficzny Marii Lenartowicz (wyd. 2, 1987) oraz wewnętrznymi ustaleniami między współpracującymi bibliotekami. Przyjęto drugi stopień szczegółowości opisu. Dla książek wielotomowych zastosowano zasadę sporządzania opisów poszczególnych tomów oddzielnie (na jednym poziomie), zróżnicowanych zależnie od istnienia i charakteru tytułu tomu. Dopuszcza się sporządzenie opisu całości książki wielotomowej.

Alfabetę niełacińskie transliteruje się według obowiązujących norm. Spis norm umieszczony został w Załączniku nr 3.

Skróty umowne w opisie bibliograficznym podaje się w języku łacińskim.

Struktura rekordu w formacie MARC 21 odpowiada wymaganiom normy PN-ISO 2709:2010 Informacja i dokumentacja – Format do wymiany informacji. Zgodnie z tą instrukcją składa się z etykiety rekordu, tablicy adresów i pól danych.

Etykieta rekordu jest pierwszym elementem złożonym z 24 znaków. Zawiera ona dane niezbędne do właściwego przetwarzania rekordu. Tablica adresów składa się z jednostek zbudowanych z etykiet, oznaczenia długości i lokalizacji poszczególnych pól danych występujących w rekordzie.

Dane wprowadzane do rekordu zgrupowane są w polach. Pola te identyfikowane są za pomocą trzycyfrowych etykiet (zapisanych w tablicy adresów). Dzielą się na pola danych kontrolnych (które są polami stałej długości bez wyodrębnionych podpól i wskaźników) oraz pola zmiennej długości. Na początku każdego pola zmiennej długości znajdują się dwa jednoznakowe wskaźniki, którymi mogą być cyfra lub spacja (w tym opracowaniu reprezentowana graficznie za pomocą znaków @). Pola zmiennej długości składają się z podpól identyfikowanych za pomocą dwuznakowych kodów podpól. Pierwszym znakiem kodu podpola jest separator podpól (reprezentowany tutaj za pomocą znaku \$). Drugim znakiem jest identyfikator podpola; identyfikatorem może być mała litera lub cyfra.

Przedstawiając zawartość poszczególnych pól, najpierw wymieniono podpola w porządku alfabetycznym kodów podpól. Szczegółowe charakterystyki podpól podano w kolejności ich występowania w rekordzie. Przy nazwach pól i podpól w nawiasach okrągłych podano informację o ich powtarzalności: P – pole/podpole powtarzalne, NP – pole/podpole niepowtarzalne.